

SOnet BOTNIA

on Pohjanmaan maakuntien
osaamiskeskus

Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskuksella on runollinen nimi. Siinä yhdistyvät sosiaaliala 'S', osaaminen 'O', verkosto 'net' ja Vaasan läänin alueesta vanhoissa kartoissa käytetty nimi 'Botnia'.

SOnet BOTNIAN alueena on vanha Vaasan lääni eli Etelä- ja Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakunnat.

Ensimmäinen osaamiskeskustyöryhmä suunnitteli vuonna 1999, että Etelä-Pohjanmaalle perustetaan Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan kehittämistoiminnan yksikön yhteyteen osaamiskeskus. Pian kuitenkin huomattiin, että yksi maakunta on liian kapea pohja kehittämiskeskukselle ja lähdettiin kartoittamaan lähimaakuntien osaamista ja luomaan yhteistoimintamalleja.

”Alueella toimi jo Vep-hankkeen hyvä verkostoitumis pohja ja Vaasassa ja Kokkolassa tehtiin paljon laadukasta sosiaalialan kehittämistyötä. Niiden ansiosta löysimme toisemme nopeasti”, SOnet BOTNIAN kehittämisjohtaja **Leena Niemi** kertoo.

Hän oli tuolloin Seinäjoen ammattikorkeakoulun toimialajohtaja, mutta sai vuodeksi 2001 virkavapaata osaamiskeskuksen suunnittelua varten. Helmikuussa Kokkolan, Seinäjoen ja Vaasan kaupungit sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulu tekivät aiesopimuksen osaamiskeskuksesta. Pohjanmaan maakuntien neuvottelukunta tuki hanketta.

Sopimus pohjainen malli

”Lähdimme rakentamaan sopimus pohjaista mallia. SOnet BOTNIAN toimintamalli on kaikista osaamiskeskuksista selkeimmin sopimus pohjainen.

Muut vaihtoehdot olisivat olleet yhdistys tai osakeyhtiö.”

SOnet BOTNIA on tehnyt sopimuksen alueensa 55 kunnan kanssa. Kunnat ovat sopimukseen perustuen mukana verkostossa, mutta niiden ei tarvitse maksaa mitään. Vasta sitten kun kunta tulee mukaan johonkin hankkeeseen, se maksaa osuutensa.

Osaamiskeskusta suunniteltiin valtion ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun antamalla avustuksilla. Seinäjoen, Kokkolan ja Vaasan kaupungit antoivat lisäksi työpanosta.

Vuodeksi 2002 valtionosuus on jo suurempi. Sillä voidaan palkata kehitysjohtajan lisäksi kolme kehittämissuunnittelijaa, joka maakuntaan omansa. Toimistosihteeripalvelut ostetaan ammattikorkeakoululta ja verkkopalvelut Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskukselta.

Kuntien lisäksi on tehty sopimukset korkeakoulujen ja palvelujen tuottajien kanssa. Kuntien yhteistyö palveluntuottajien kanssa ei ole uutta, esimerkiksi vammaisten palveluja tuottavassa Eskoon kuntayhtymässä on mukana 44 kuntaa.

”Pohjanmaalla ei ole sosiaalityön koulutusta antavaa yliopistoa, mutta meillä on hyvät yhteydet Tampereen ja Jyväskylän yliopistoihin”, Leena Niemi sanoo.

”Alueen omassa, Vaasan yliopistossa, on yhteiskuntatieteellistä opetusta. Lisäksi ollaan yhteistyössä Chydenius-instituutin

MERIA MOILANEN

SOnet BOTNIAN kehittämisjohtaja Leena Niemi on iloinen, että lähes kaikki Pohjanmaan maakuntien kunnat ovat tehneet sopimuksen SOnet BOTNIAN kanssa.

ja Åbo Akademin kanssa. Alueen kolme ammattikorkeakoulua ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita.”

Ryhvät ohjaavat

SOnet BOTNIAN johtamis- ja ohjausvastuu on johtoryhmällä. Siihen kuuluvat Kokkolan perusturvajohdaja **Matti Kairosoja**, Seinäjoen toimialajohtaja **Ilmari Ylä-Autio**, Vaasan sosiaalijohtaja **Juha Karvala** ja Pietarsaaren sosiaalijohtaja **Peter Granholm**. Korkeakoulujen edustajina ovat Leena Niemi Seinäjoen ammattikorkeakoulusta, yksikön johtaja **Merja Joutsen-Onnela** Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta, professori **Gunborg Jakobson** Åbo Akademin Österbottens högskolasta, **Pirkko Vartiainen** Vaasan yliopistosta ja **Harri Jokiranta** Tampereen yliopistosta.

Lisäksi on kolme alueellista ohjausryhmää, joiden puheenjohtajat ovat kuntien sosiaalijohtajia. Niissä ovat edustettuina kunkin maakunnan kaikki seutukunnat. Alueellisten ohjausryhmien tehtävänä on kartoittaa alueiden tarpeita ja tuoda niitä esille.

Parhailtaan ollaan perustamassa teemakohtaisia kehittäjäryhmiä koko SOnet BOTNIAA varten.

Osaamiskeskuksen neuvottelukunta on innovoiva ryhmä. Siinä on mukana myös elinkeinoelämän edustajia. Mukana on myös neljä kansanedustajaa, lääninhallituksen, TE-keskusten, maakuntaliittojen ja alan yhdistysten edustajia.

SOnet BOTNIA järjestää kaksi kertaa vuodessa yleisen osaamiskeskus/Vep -seminarin, jos-

sa kehittämistoiminnassa mukana olevat voivat tavata toisiaan. Lisäksi pidetään teemakohtaisia seminaareja, työkokouksia ja yhteistyörendkaita.

Kuntien tarpeet esiin

SONet BOTNIAssa toimitaan aluelähtöisesti. Kehitystarpeet tulevat kunnista.

Jos esimerkiksi viisi kuntaa haluaa kehittää yhdessä kuntouttavaa työtoimintaa, ne voivat ottaa yhteyttä alueen kehittämissuunnittelijaan. Johtoryhmässä arvioidaan, kuuluuko tehtävä osaamiskeskuksen teemoihin.

”Tässä tapauksessa se kuuluisi, koska työllisyyden, toimeentulon ja toimintakyvyn monipuolinen kehittäminen on yksi SONet BOTNIA:n kehittämisteemoista. Kaikkein mahdolliseen kehittämiseen SONet BOTNIA:n voimavarat eivät riitä”, Leena Niemi toteaa.

”SONet BOTNIA on välittäjä. Se ottaa selvää, mistä olisi saatavissa kuntouttavan työtoiminnan osaamista. Kun sopiva yhteistyötaho löytyy, kehittämissuunnittelija auttaa hankkeen eteenpäin viemisessä ja rahoitusväylien löytämisessä. SONet BOTNIA ei itse suoraan tuota kehittämispalveluja. Se ei siis kilpaile nykyisten kehittämistoiminnan yksiköiden kanssa.”

”Osaamiskeskusten tehtävänä

on huolehtia myös sellaisista kehittämistehtävistä, jotka eivät ole trendikkäitä tai koskevat vain pieniä erityisryhmiä”, Leena Niemi tähdentää.

Rahoitusta järjestellään

”TE-keskusten, EU:n ja muut kehittämistoimintaan tulevat rahat kohdistetaan muodissa olevien kysymysten selvittämiseen, jo valmiina olevien teemaohjelmien puitteissa. Osaamiskeskusten on pidettävä huoli siitä, että se huomaa kaikki kehittämistarpeet monipuolisesti eikä vain vahvista meneillään olevia kehittämistoimintoja.”

Sopimuksen tehneiden kuntien ei tietenkään tarvitse kanavoida kaikkea kehittämistoimintaansa SONet BOTNIA:n kautta. Ne voivat edelleen tehdä suoria sopimuksia erilaisten kehittämistoiminnan yksiköiden kanssa.

”Kuntien on tietystiärkevää katsoa ensin, saavatko ne alueen muista kunnista kumppaneita kehittämistoimintaan ja löytyykö osaamista omalta alueelta ennen kuin ne lähtevät tekemään kehittämissopimuksia muiden tahojen kanssa”, Leena Niemi huomauttaa.

Valtion osaamiskeskuksille antama määräraha on irrotettu kuntien valtionosuuden lisäyksestä. Jotta kunnat saisivat tämän valtionosuuden itselleen, niiden on

mielekästä tulla mukaan osaamiskeskuksen kehittämistoimintaan. Muutoin ne ikään kuin luovuttavat osuutensa muille kunnille.

Sosiaalialan osaamiskeskuksille suunnattavan rahoituksen järjestely on kuitenkin vielä kesken. Leena Niemen mielestä on tärkeää kehittää myös sosiaalialalle opetuksen ja tutkimuksen aiheuttamista erityiskustannuksista maksettava erityisvaltionosuuden, nk. evo-rahoituksen malli.

Palveluja voidaan tuottaa

SONet BOTNIA voi myös tuottaa osaamista ja tarjota sitä muualle Suomeen, esimerkiksi sijaishuollon arvioinnin osaamista. Alueella on paljon sijaishuollon palveluyksiköitä ja perhekoteja, jotka ovat verkostoituneet ja kehittäneet ammatillista osaamistaan.

SONet BOTNIA on kehittämässä verkkosivutoimintojaan myös muiden osaamiskeskusten käyttöön. Verkkosivulla on yleinen osa ja intraosa osaamiskeskuksen sisäiseen käyttöön. Sähköisten toimintojen hyödyntäminen on osa kunsultaatioratkaisujen kehittämistä.

Leena Niemen mielestä osaamiskeskuksen tulevat täydentämään läänien sosiaali- ja terveysosastojen toimintaa. Nykyisin läänien voimavarat ovat niin

SONet BOTNIA:n kehittämistoiminnan teemat ovat:

Työllisyyden, toimeentulon ja toimintakyvyn monipuolinen kehittäminen ja kansalaisten osallisuuden lisääminen.

Sosiaalisen turvallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen ja kehittäminen voimavaraksi.

Lasten ja nuorten kasvuympäristön kehittäminen ja vanhemmuuden tukeminen.

Väestön vanhenemiseen liittyvien seuraamusten arviointi ja palvelumenetelmien kehittäminen.

Metodisia painopisteitä ovat:

Aluelähtöisen, sosiaalista tilaa koskevan tiedontuottamisen ja välittämisen menetelmien kehittäminen

Verkostotoiminnan osaaminen
Arviointitutkimuksen menetelmien soveltaminen asiantuntijuutta kehittäväksi toimintavälikä

Palvelujärjestelmien kehittämisen hajautetuissa rakenteissa ja sosiaalialan palveluyrittäjyyden vahvistaminen

Teknologiahankkeiden koordinaointi. □

LEENA NIEMI

SONet BOTNIAlla on kolme alueellista ohjausryhmää, jotka kartoittavat alueiden osaamisen kehittämistarpeita. Kuva Vaasan alueellisen ohjausryhmän kokouksesta, vasemmalta yliopettaja Raimo Koivisto Vaasan ammattikorkeakoulusta, ulkomaalaiskoordinaattori Mirja Törmä, Nopuksen koulutusjohtaja Ulla Salonen-Soulié, sosiaalijohtaja Juha Karvala ja Kriminaalihuoltolaitoksen Vaasan aluetoimiston johtaja Virve Airaksinen.

niukat, että ne ovat joutuneet paljolti keskittymään vain valvontaja ohjaustyöhön ja kehittämistyö on jäänyt vähemmälle. Kunnissa on kaivattu tahoja, joka kokoaa ja antaa puitteet lähikuntien yhteistyölle.

SONet BOTNIA keskittyy sosiaalipalvelujen kehittämiseen. Sen alueella toimii kolme sairaanhoitopiiriä. Ne ovat myös aloittaneet neuvottelut siitä, miten ne voisivat tiivistää yhteistyötään. Tämä luo yhteistyön kehittämiseksi hyvän perustan.

SONet BOTNIAlla on pohjoismaisen yhteistyön erityistehävä yhdessä Nopuksen (Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen Pohjoismainen koulutusohjelma sosiaalialan kehittämiseksi) kanssa.

Merja Moilanen